

Мороз С.Р.

аспірантка кафедри готельно-ресторанного бізнесу,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського

Феленчак Ю.Б.

кандидат економічних наук, доцент кафедри спортивного туризму,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського

Moroz Solomiia, Felenchak Yuliia

Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА У ТУРИСТИЧНОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу сучасних тенденцій розвитку та структурних особливостей санаторно-курортного господарства у туристичному комплексі України. Розраховано інтегральні показники розвитку санаторно-курортного господарства в регіонах України. Здійснено порівняльний аналіз стану санаторно-курортного господарства у 2014 і 2017 роках та виявлено, що санаторно-курортне господарство більшості регіонів України характеризується позитивними тенденціями, а отже, може бути актуальним напрямом їхнього соціально-економічного розвитку. Найбільш прогресивні тенденції розвитку санаторно-курортного господарства у 2014–2017 роках були характерними переважно для регіонів із високим природним рекреаційно-туристичним потенціалом – приморських та гірських. Основною передумовою ефективного розвитку санаторно-курортного господарства має бути раціональне використання природних лікувальних ресурсів.

Ключові слова: туристичний комплекс, санаторно-курортне господарство, тенденції, структура, регіональні відмінності.

Постановка проблеми. Санаторно-курортна діяльність базується на використанні природних лікувальних ресурсів та лікувально-оздоровчих методах, що підвищує ефективність системи охорони здоров'я держави. Санаторно-курортне господарство таким чином передбачає поєднання взаємопов'язаних компонентів, які спрямовані на надання лікувально-оздоровчих та рекреаційних послуг, що мають на меті цілеспрямоване покращення функціональних можливостей організму людини.

Санаторно-курортне господарство є невід'ємною частиною туристичного комплексу України, а також одним із пріоритетних напрямів формування соціальної політики держави. Очевидно, що аналіз тенденцій розвитку санаторно-курортного господарства дасть змогу не лише виокремити головні проблеми туристичного комплексу держави на сучасному етапі, але й окреслити пріоритети стратегій регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані із розвитком санаторно-курортного господарства України, висвітлювалися в працях таких учених, як В. Безносюк [1], І. Волкова [2], А. Голод [3], О. Дудкіна [5], Г. Костенко [8], В. Новикова [10] та ін. Проте мінливий характер ринку санаторно-курортних послуг, особливо в контексті соціально-економічних і політичних трансформацій останніх років, потребує подальших ґрунтовніших досліджень.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в аналізі на основі актуальних статистичних даних сучасних тенденцій розвитку та структурних особливостей санаторно-курортного господарства у туристичному комплексі України. Важливим завданням також є розрахунок інтегрального показника розвитку санаторно-курортного господарства в регіонах України.

Виклад основного матеріалу. Досвід розвинених країн підтверджує необхідність розвитку санаторно-курортної галузі, яка створює істотні економічні переваги і сприяє вирішенню багатьох соціальних завдань. Перспективи розвитку санаторно-курортної галузі в Україні значні, адже ця сфера є одним з основних соціальних інститутів, що вирішує проблему підвищення якості здоров'я населення (одного з найважливіших показників оцінки людського потенціалу як основи для розвитку економіки країни).

Впродовж багатьох років відбувається розвиток та вдосконалення стану санаторно-курортного господарства України, цьому сприяє вигідне географічне розташування та наявність природних лікувальних ресурсів. Санаторно-курортні заклади є популярними об'єктами для покращення здоров'я населення [9]. Попит на санаторно-курортне лікування з кожним роком збільшується, що пов'язано із підвищенням інтересу до здорового способу життя та відпочинку на екологічно чистих територіях.

Основна перевага санаторно-курортного господарства України – наявність значного природно-ресурсного потенціалу. Різноманітність природних лікувальних ресурсів представлена мінеральними водами різного складу, лікувальними грязями, озокеритом та м'якими кліматичними умовами. Завдяки розмаїттю природних лікувальних ресурсів Україна є сприятливим місцем для лікування та оздоровлення.

Необхідність розвитку санаторно-курортного господарства полягає не лише у медичній та соціальній необхідності. У сучасних умовах можливість доступного вискоєфективного лікування та оздоровлення на українських курортах є зручною альтернативою виїзному лікувально-оздоровчому туризму. Санаторно-курортні комплекси розташовані по всій країні, і для багатьох міст, районів і навіть регіонів вони можуть стати основою для розвитку економіки,

удосконалення транспортної доступності, інфраструктури [4].

Санаторно-курортний комплекс України представлений санаторно-курортними закладами, які належать до спеціалізованих засобів розміщення і включають: санаторії та пансіонати з лікуванням; санаторії-профілакторії; будинки і пансіонати відпочинку; бази та інші заклади відпочинку; дитячі заклади оздоровлення та відпочинку. Ключове місце в структурі санаторно-курортних закладів України належить санаторіям, які здійснюють лікування на основі наявних природних лікувальних ресурсів.

Санаторно-курортні заклади – це заклади охорони здоров'я, що розташовані на територіях курортів і забезпечують надання громадянам послуг лікувального, профілактичного та реабілітаційного характеру з використанням природних лікувальних ресурсів [6]. Ціль функціонування санаторно-курортних закладів

Таблиця 1

Індекси розвитку санаторно-курортного господарства в регіонах України у 2014 році

Регіон	Показники (x)				Індекси (I)				Сумарний індекс
	Кількість санаторно-курортних закладів, од.	Кількість місць у санаторно-курортних закладах тис. од.	Кількість осіб, що перебували в санаторно-курортних закладах тис. осіб	Доходи санаторно-курортних закладів, тис. грн	Кількість санаторно-курортних закладів	Кількість місць у санаторно-курортних закладах	Кількість осіб, що перебували в санаторно-курортних закладах	Доходи санаторно-курортних закладів	
Вінницька	25	5,0	61	241	0,09	0,12	0,25	0,34	0,80
Волинська	70	4,0	30	46	0,33	0,09	0,12	0,06	0,60
Дніпропетровська	112	17,1	230	122	0,54	0,48	1,00	0,17	2,19
Донецька	53	21,7	44	112	0,24	0,62	0,18	0,16	1,20
Житомирська	17	2,1	11	40	0,05	0,03	0,03	0,05	0,16
Закарпатська	46	7,2	67	287	0,2	0,19	0,28	0,41	1,08
Запорізька	155	24,2	145	230	0,77	0,70	0,62	0,33	2,42
Івано-Франківська	30	3,6	33	39	0,12	0,07	0,13	0,05	0,37
Київська	74	11,5	48	50	0,35	0,32	0,2	0,07	0,94
Кіровоградська	28	1,8	17	14	0,11	0,02	0,06	0,01	0,20
Луганська	7	1,0	4	14	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01
Львівська	67	16,0	171	691	0,31	0,45	0,74	1,00	2,50
Миколаївська	125	20,0	73	118	0,61	0,57	0,31	0,17	1,66
Одеська	200	34,2	158	360	1,00	1,00	0,68	0,52	3,20
Полтавська	31	5,4	59	190	0,12	0,16	0,25	0,27	0,80
Рівненська	15	2,5	22	46	0,04	0,04	0,08	0,06	0,22
Сумська	19	2,1	14	16	0,06	0,03	0,05	0,02	0,22
Тернопільська	11	1,5	13	36	0,02	0,01	0,04	0,05	0,12
Харківська	71	10,1	52	123	0,33	0,3	0,21	0,17	1,01
Херсонська	130	24,4	104	123	0,62	0,7	0,44	0,17	1,93
Хмельницька	16	1,6	18	50	0,05	0,01	0,07	0,07	0,20
Черкаська	49	5,5	25	28	0,21	0,13	0,09	0,04	0,47
Чернівецька	9	1,1	3	3	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01
Чернігівська	29	3,1	8	4	0,11	0,06	0,02	0,00	0,20
м. Київ	37	6,0	42	99	0,15	0,15	0,17	0,14	1,01

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України [4]

полягає у наданні лікувальних, оздоровчих, профілактичних та рекреаційних послуг.

Розвиток санаторно-курортного господарства є одним із пріоритетних напрямів туристично-рекреаційної діяльності в Україні. Проте останніми роками простежується тенденція до зниження кількості санаторно-курортних закладів насамперед через нестабільну фінансову ситуацію на внутрішньому ринку країни. У 2014 році важливим чинником, який вплинув на зниження кількості санаторно-курортних закладів та кількості осіб, що оздоровлювалися в них, стала окупація АР Крим. Аналогічні проблеми виникли і на території Донецької та Луганської областей, де у зв'язку з окупацією територій і воєнними діями припинено функціонування значної кількості оздоровчих закладів [7].

Для того, щоб на основі даних офіційної статистики мати змогу не лише оцінити регіональні відмінності розвитку санаторно-курортного господарства у певному часовому зрізі, але й здійснити аналіз

його тенденцій у визначеному часовому проміжку (2014–2017 роки), ми пропонуємо використовувати індексний метод. Індeksi окремих показників розвитку санаторно-курортного господарства ми розраховували за методикою, запропонованою А. Голодом [3], відповідно до формули:

$$I = \frac{x_n - x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}}$$

де x_n – конкретне значення показника, $x_{\min}$ – мінімальне, а $x_{\max}$ – максимальне значення із ряду даних. Для інтегральної оцінки рівня розвитку санаторно-курортного господарства в регіоні використовувався сумарний індекс (сума чотирьох окремих індексів для кожного з регіонів).

У таблицях 1 і 2 наведено числові значення показників та результати розрахунку індексів розвитку санаторно-курортного господарства в регіонах України у 2014 та 2017 роках.

Таблиця 2

Індeksi розвитку санаторно-курортного господарства в регіонах України у 2017 році

Регіон	Показники (x)				Індeksi (I)				Сумарний індекс
	Кількість санаторно-курортних закладів, од.	Кількість місць у санаторно-курортних закладах, тис. од.	Кількість осіб, що перебували в санаторно-курортних закладах, тис. осіб	Доходи санаторно-курортних закладів, тис. грн	Кількість санаторно-курортних закладів	Кількість місць у санаторно-курортних закладах	Кількість осіб, що перебували в санаторно-курортних закладах	Доходи санаторно-курортних закладів	
Вінницька	19	4,0	55	305	0,10	0,18	0,26	0,41	0,95
Волинська	64	3,6	27	56	0,41	0,16	0,12	0,07	0,76
Дніпропетровська	96	14,2	200	120	0,64	0,68	1,00	0,17	2,49
Донецька	68	14,6	51	180	0,44	0,70	0,24	0,24	1,62
Житомирська	11	1,7	10	43	0,05	0,07	0,03	0,05	0,20
Закарпатська	31	4,7	73	415	0,19	0,22	0,35	0,56	1,32
Запорізька	126	20,7	150	376	0,85	1,00	0,75	0,20	2,80
Івано-Франківська	29	3,5	38	53	0,17	0,16	0,18	0,06	0,57
Київська	48	7,5	39	63	0,30	0,35	0,18	0,08	0,91
Кіровоградська	17	1,1	9	16	0,10	0,04	0,03	0,01	0,18
Луганська	4	0,3	4	14	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01
Львівська	60	14,6	116	731	0,39	0,70	0,57	1,00	2,66
Миколаївська	91	15,3	75	117	0,60	0,73	0,36	0,15	1,84
Одеська	148	20,0	154	467	1,00	0,96	0,09	0,61	2,66
Полтавська	23	4,5	60	295	0,13	0,21	0,29	0,40	1,03
Рівненська	9	2,0	14	44	0,03	0,08	0,05	0,05	0,21
Сумська	17	1,7	11	16	0,09	0,07	0,04	0,01	0,21
Тернопільська	8	1,0	7	20	0,03	0,03	0,02	0,02	0,08
Харківська	56	8,1	38	120	0,36	0,40	0,18	0,16	1,10
Херсонська	101	20,2	103	206	0,67	1,00	0,50	0,28	2,45
Хмельницька	16	1,8	13	21	0,08	0,07	0,05	0,02	0,22
Черкаська	39	3,9	22	20	0,24	0,2	0,09	0,02	0,55
Чернівецька	6	0,71	3	6	0,01	0,02	0,00	0,00	0,03
Чернігівська	18	2,3	6	4	0,10	0,10	0,01	0,00	0,21
м. Київ	19	4,0	33	127	0,10	0,18	0,15	0,17	0,60

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України [4]

Рис. 1. Сумарний індекс розвитку санаторно-курортного господарства регіонів України у 2017 році

Таблиця 3
Сумарні індекси розвитку санаторно-курортного господарства в регіонах України у 2014 та 2017 роках

Регіон	2014 рік	2017 рік	Різниця індексів у 2014–2017 роках
Вінницька	0,80	0,95	0,15
Волинська	0,60	0,76	0,16
Дніпропетровська	2,19	2,49	0,30
Донецька	1,20	1,62	0,42
Житомирська	0,16	0,20	0,04
Закарпатська	1,08	1,32	0,24
Запорізька	2,42	2,80	0,38
Івано-Франківська	0,37	0,57	0,20
Київська	0,94	0,91	-0,03
Кіровоградська	0,20	0,18	-0,02
Луганська	0,01	0,01	0,00
Львівська	2,50	2,66	0,16
Миколаївська	1,66	1,84	0,18
Одеська	3,20	2,66	-0,54
Полтавська	0,80	1,03	0,23
Рівненська	0,22	0,21	-0,01
Сумська	0,22	0,21	-0,01
Тернопільська	0,12	0,08	-0,04
Харківська	1,01	1,10	0,09
Херсонська	1,93	2,45	0,52
Хмельницька	0,20	0,22	0,02
Черкаська	0,47	0,55	0,08
Чернівецька	0,01	0,03	0,02
Чернігівська	0,20	0,21	0,01
м. Київ	1,01	0,60	-0,41

Аналізуючи результати розрахунків, можна дійти висновку, що найвищі значення сумарного індексу розвитку санаторно-курортного господарства у 2014 році були характерні для Львівської та Одеської областей, що закономірно пояснюється наявністю на територіях цих регіонів значних запасів природних лікувальних ресурсів. До наступної групи за рівнем розвитку санаторно-курортного господарства належать Дніпропетровська, Запорізька, Закарпатська, Херсонська та Миколаївська області. Найнижчі значення сумарного індексу простежуються у Луганській та Чернівецькій областях.

У 2017 році ситуація дещо змінилася. Лідерами за значеннями сумарних індексів розвитку санаторно-курортного господарства виявилися Запорізька, Львівська та Одеська області. Дещо нижчі показники були характерні для Дніпропетровської, Херсонської та Миколаївської областей. Мінімальні значення сумарних індексів залишилися у тих же регіонів, що і в 2014 році.

З метою узагальнення регіональних відмінностей розрахованих сумарних індексів розвитку санаторно-курортного господарства у 2017 році була розроблена картосхема (рис. 1).

Помітно, що найбільш прогресивні тенденції розвитку санаторно-курортного господарства у 2014–2017 роках були характерними переважно для регіонів із високим природним рекреаційно-туристичним потенціалом – приморських та гірських.

Порівняльний аналіз сумарних індексів розвитку санаторно-курортного господарства в регіонах у 2014 та 2017 рр. (табл. 3) свідчить про його неоднорідність. Най-

більше зростання індексів розвитку санаторно-курортного господарства простежується у Херсонській, Донецькій та Запорізькій областях. В Одеській, Кіровоградській, Тернопільській, Рівненській, Сумській, Київській областях та у м. Київ спостерігається зниження відповідних показників.

Водночас загалом помітною є позитивна динаміка у розвитку санаторно-курортного господарства більшості регіонів України. Це свідчить як про стабілізацію ситуації на ринку рекреаційно-оздоровчих та туристичних послуг, так і про збереження попиту на лікувально-оздоровчі послуги українських курортів.

Висновки. За результатами проведеного аналізу виявлено, що санаторно-курортне господарство біль-

шості регіонів України характеризується прогресивними тенденціями, а отже, може бути актуальним напрямом їхнього соціально-економічного розвитку. Водночас санаторно-курортні заклади у своїй практичній діяльності стикаються з низкою проблем, що мають негативний вплив на регіональний економічний розвиток. Основною передумовою ефективного розвитку санаторно-курортного господарства має бути раціональне використання природних лікувальних ресурсів. Для цього на підставі подальших досліджень доцільно розробити диференційовані заходи для оптимізації розвитку санаторно-курортного господарства в регіонах України.

Список літератури:

1. Безносюк В.Д. Організаційно-економічне та інформаційне забезпечення розвитку туристично-оздоровчого комплексу в регіонах України : дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01. Львів, 2001. 189 с.
2. Волкова І.І. Розвиток санаторно-курортних закладів України. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія : Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм.* 2013. № 1086, вип. 2. С.120–125.
3. Голод А. Безпека регіональних туристичних систем: теорія, методологія та проблеми гарантування : монографія. Львів : ЛДУФК, 2017. 340 с.
4. Державна служба статистики України : офіційний сайт. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.07.2019).
5. Дудкіна О.П. Регіональні особливості розвитку рекреаційних зон (методичні та організаційно-економічні основи) : дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01. Тернопіль, 1999. 202 с.
6. Закон України «Про курорти». *Відомості Верховної Ради України.* 2000. № 50. Ст. 435.
7. Коваленко Н.О. Аналіз ринку санаторно-курортних послуг України. *Економіка харчової промисловості.* 2015. Т. 7, вип. 4. С. 21–27.
8. Костенко Г.П. Державне регулювання розвитку санаторно-курортних закладів. *Вісник ДІТБ. Серія : Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому.* 2009. № 13. С. 70–74.
9. Лозова О.А., Мамотенко Д.Ю. Сучасний стан та тенденції розвитку санаторно-курортної галузі України. *Зб. наук. праць Уманського національного університету садівництва.* 2017. Вип. 91, ч. 2. С. 143–151.
10. Новикова В.І. Санаторно-курортна сфера: інфраструктурна складова, стан розвитку в Україні. *Географія та туризм.* 2011. Вип. 16. С.93–101.

References:

1. Beznosiuk, V.D. (2001). *Orhanizatsiino-ekonomichne ta informatsiine zabezpechennia rozvytku turystychno-ozdorovchoho kompleksu v rehionakh Ukrainy* [Organizational, economic and informational support for the development of the tourist and health complex in the regions of Ukraine] (PhD Thesis). Lviv. (in Ukrainian)
2. Volkova, I.I. (2013). Rozvytok sanatorno-kurortnykh zakladiv Ukrainy [Development of Ukrainian spa resorts]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Serii : Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm* [Bulletin of the Karazin Kharkiv National University. Series : International Relations. Economy. Country Studies. Tourism], 1086(2), 120–125. (in Ukrainian)
3. Holod, A.P. (2017). *Bezpeka rehional'nykh turystychnykh system: teoriya, metodolohiya ta problemy harantuvannya* [Security of regional tourism systems: theory, methodology and problems of guarantee]. Lviv: LDUFK. (in Ukrainian)
4. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy* [State Statistics Service of Ukraine]. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (2019, July, 20). (in Ukrainian)
5. Dudkina, O.P. (1999). *Rehionalni osoblyvosti rozvytku rekreatsiinykh zon (metodychni ta orhanizatsiino-ekonomichni osnovy)* [Regional features of the development of recreational zones (methodological and organizational-economic basis)]. (PhD Thesis). Ternopil. (in Ukrainian)
6. Zakon Ukrainy «Pro kurorty» 2000 [Law of Ukraine "On resorts" 2000]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine], 50, 435. (in Ukrainian)
7. Kovalenko, N.O. (2015). Analiz rynku sanatorno-kurortnykh posluh Ukrainy [Analysis of the spa services market in Ukraine]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti* [Economics of the food industry], 7(4), 21–27. (in Ukrainian)
8. Kostenko, H.P. (2009). *Derzhavne rehuliuвання rozvytku sanatorno-kurortnykh zakladiv* [State regulation of the development of sanatorium and resort establishments]. *Visnyk DITB. Serii : Ekonomika, orhanizatsiia ta upravlinnia pidpriemstvamy turystychnoi industrii ta turystychnoi haluzi v tsilomu* [DITB Newsletter. Series: Economy, Organization and Management of Tourism Industry Enterprises and Tourism Industry as a whole], 13, 70–74. (in Ukrainian)

9. Lozova, O.A., Mamotenko, D.Yu. (2017). Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku sanatorno-kurortnoi haluzi Ukrainy [The current state and development trends of Ukraine's spa industry]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskooho natsionalnoho universytetu sadivnytstva* [Proceedings of the Uman National University of Horticulture], 91(2), 143–151. (in Ukrainian)

10. Novykova, V.I. (2011). Sanatorno-kurortna sfera: infrastrukturna skladova, stan rozvytku v Ukraini [Spa sphere: infrastructure component, state of development in Ukraine]. *Heohrafiia ta turyzm* [Geography and Tourism], 16, 93–101. (in Ukrainian)

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ХОЗЯЙСТВА В ТУРИСТИЧЕСКОМ КОМПЛЕКСЕ УКРАИНЫ

Статья посвящена анализу современных тенденций развития и структурных особенностей санаторно-курортного хозяйства в туристическом комплексе Украины. Рассчитаны интегральные показатели развития санаторно-курортного хозяйства в регионах Украины. Осуществлен сравнительный анализ санаторно-курортного хозяйства в 2014 и 2017 годах и определено, что санаторно-курортное хозяйство большинства регионов Украины характеризуется положительными тенденциями, а значит, может быть актуальным направлением их социально-экономического развития. Наиболее прогрессивные тенденции развития санаторно-курортного хозяйства в 2014–2017 годах были характерны преимущественно для регионов с высоким естественным рекреационно-туристическим потенциалом – приморских и горных. Основной предпосылкой эффективного развития санаторно-курортного хозяйства должно быть рациональное использование природных лечебных ресурсов.

Ключевые слова: туристический комплекс, санаторно-курортное хозяйство, тенденции, структура, региональные различия.

THE MODERN TRENDS OF SPA INDUSTRY DEVELOPMENT IN THE TOURISM COMPLEX OF UKRAINE

The paper deals with the actual scientific problem – the analysis of modern development trends and structural features of the spa industry in the tourism complex of Ukraine. The experience of developed countries confirms the need for spa industry development, which creates significant economic benefits and contributes to many social problems. The prospects for spa industry development in Ukraine are significant, as this sphere is one of the main social institutions that solve the problem of improving the population's health quality. The spa industry development is one of the priority directions of tourism and recreational activities in Ukraine. However, in recent years, there is a tendency to decrease the number of spa establishments, primarily because of the unstable financial situation in the domestic market. In 2014, occupation of the Autonomous Republic of Crimea became an important factor influencing the decrease in the number of spa establishments and the number of people who were recovering in them. To estimate the tendencies of spa industry development in the regions of Ukraine, integral indicators calculated using the index method. The comparative analysis of spa industry state in 2014 and 2017 was carried out, and it found that the spa industry of most regions of Ukraine characterized by positive trends and, therefore, may be an actual direction of their socio-economic development. The most progressive trends in the spa industry development in 2014–2017 were observed mainly in the regions with high natural recreational and tourism potential – coastal and mountain. In their practice, spa resorts face many problems that harm regional economic development. The basic prerequisite for the effective spa industry development should be the rational use of natural healing resources. For this purpose, based on further research, it is advisable to develop differentiated measures to optimize the development of spa facilities in the regions of Ukraine. The spa industry is an integral part of Ukraine's tourism complex, as well as one of the priority directions of developing the social policy of the state.

Key words: tourism complex, spa industry, trends, structure, regional differences.